

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ การจัดรูปที่ว่าง ของหมู่บ้านละว้า บ้านดง อำเภอแม่ลาน้อย
จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ผู้เขียน นายชยพล ศรีณยพัชร

ปริญญา สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (สถาปัตยกรรม)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร. ณวิทย์ อ่องแสวงชัย

บทคัดย่อ

บ้านดงเป็นหมู่บ้านที่มีประชากรชาวละว้าอาศัยอยู่ดั้งเดิมมากเป็นอันดับสองใน จังหวัดแม่ฮ่องสอนรองจากบ้านละอูบ ซึ่งเป็นหมู่บ้านละว้าที่ยังยึดถือวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมในการนับถือผี มีลักษณะการตั้งถิ่นฐานเริ่มจากลานเสาสะกางเพื่อประกอบพิธีกรรมเป็นศูนย์กลาง ล้อมรอบด้วยเรือนพักอาศัยตามลำดับความสำคัญของสถานะหน้าที่ในชุมชน โดยกลุ่มของเรือนพักอาศัยจะเกาะกลุ่มกันตามที่ราบเชิงเขา และกลุ่มของเรือญาติตามสายของการนับถือผี ซึ่งชาวละว้าบ้านดงนั้นให้ความสำคัญกับผีทางสายปัดโลहित โดยระหว่างเรือญาตินั้นเกิดช่องว่างซึ่งใช้เป็นทางสัญจรไปมาระหว่างกันและกัน แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันดีของครอบครัว และคนในชุมชน กอปรเป็นรูปแบบของรูปที่ว่างที่มีลักษณะเฉพาะขึ้น ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาการขึ้นตลอดช่วงระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พร้อมๆกับการเข้ามาของศาสนาคริสต์ และศาสนาพุทธทำให้พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ทางความเชื่อดั้งเดิมถูกลดความสำคัญลง และมีการผสมผสานของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆทำให้เกิดการผสมผสานวัฒนธรรมร่วมกันขึ้น

งานวิจัยนี้พบว่าการตั้งเรือนพักอาศัยจะกระจายตัวรอบแกนของลานเสาสะกาง อันแสดงให้เห็นถึงการสร้างความสัมพันธ์ภายในหมู่บ้าน ด้วยการเชื่อมโยงพื้นที่ และองค์ประกอบต่างๆเข้ากับพื้นที่ศูนย์กลางอันศักดิ์สิทธิ์ของหมู่บ้าน ในปัจจุบันสภาพแวดล้อมโดยส่วนใหญ่ของเรือนพักอาศัยมีการผสมผสานวัสดุสมัยใหม่ เข้ากับวัสดุที่หาได้ในพื้นที่ แต่ยังคงการปลูกสร้างเรือนในลักษณะเกาะกลุ่มกันในระบบเครือญาติ โดยมีพื้นที่สำหรับใช้ประโยชน์ร่วมกัน และเป็นองค์ประกอบยึดโยงกลุ่มเรือนเข้าด้วยกัน บริเวณด้านข้างของขอบเขตที่ดินที่ติดกับญาติหรือเพื่อนบ้านจะเว้นไว้เป็นพื้นที่สัญจรร่วม

สำหรับการเดินเท้า ซึ่งช่วยสร้างความปรองดองให้เกิดขึ้นในละแวกบ้าน ซึ่งปัจจัยหลักที่ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงในการจัดรูปที่ว่าง และสภาพแวดล้อมของหมู่บ้านคือ การนับถือศาสนาต่างๆที่เข้ามา มี บทบาทต่อชุมชนมากขึ้น และการผสมผสานของวัฒนธรรมต่างชาติพันธุ์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรม ความเชื่อ และวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวละว้าที่เคยเป็นมาในอดีต

คำสำคัญ ละว้า การจัดรูปที่ว่าง บ้านดง แม่ฮ่องสอน การสร้างสรรค์สภาพแวดล้อม

Thesis Title	Spatial Organization of Lawa Village in Ban Dong Mae La Noi District, Mae Hong Son Province
Author	Mr. Chayaphol Saranyapat
Degree	Master of Architecture (Architecture)
Thesis Advisor	Asst. Prof. Dr. Nawit Ongsavangchai

ABSTRACT

Ban Dong is the second largest original Lawa village in Mae Hong Son Province which still maintains original culture in a ghost worship tradition. Their settlement began from the election place for rite (Sakang ground pole) where respectively surrounded with the group of dwelling located according to the importance of positional duty in the community on the plain of foothills. Their settlement was also influenced by group of kinship following the paternal line of ghost worship. This spiritual principle traditionally imposed the spatial organization and built environment of their community which is gradually transformed and developed in the present day configuration. The space between dwelling in the same kinship group is pedestal way symbolized boundary and utilized as mutual space among them. This characteristic shows the good relationship among each dwelling unit, kinship group and community.

With the advent of Christianity and Buddhism, Lawa original belief and spatial organization of scared places and private – public areas are gradually transformed and lessen in their importance. The households who practiced new folkways which were different from the original way of doing built their dwelling and surrounding space in different way according to their mix of belief and culture.

The research found that settlement of Lawa Ban Dong village is expanded from the central sakang ground pole. It shows the relationship of community all dwellings and elements in the village with the central scared element, sakang ground pole. At present, most of dwelling houses are made

from both local natural materials and modern materials, however they still build and locate Thai houses in the system of kinship, structure which still shared open public space with the neighborhood. The open space also function as walkway linking all unit of dwellings in the community together. The study also discovered that from time to time difference and mixing of worship practice and belief among religious effected built environment and spatial organization of the Lawa Ban Dong village which is developed into the spatial quality and physical appearance of the village at the present day.

Keywords : Lawa, Spatial organization, Ban Dong, Mae Hong Son, Built environment